

II. БОРБАТА СРЕЩУ КОРУПЦИЯТА И ЗЛОУПОТРЕБИТЕ В ПУБЛИЧНАТА АДМИНИСТРАЦИЯ

Питър Джоунс*

В настоящото издание се изследват последствия и обстоятелства, свързани с проявите на явленията „злоупотреба“ и „корупция“ в публичния сектор. Корпоративните цели и правила в публичния сектор са изключително разнообразни и често се менят в зависимост от политическите инициативи. Държавните учреждения са отговорни пред политиките, а в условия на демокрация - и пред електората. В едни случаи от организациите се изисква постигането на точно определено ниво на установената със закон печалба или възвръщаемост на вложения капитал, докато в другата крайност те могат да бъдат директно финансирани от данъци, без да се обръща внимание на извършваната дейност.

Ролята на одиторите и ръководството за борба с корупцията е решаваща. Когато трябва да се справя с корупцията, ръководството често разчита на съдействието и съветите на одитори, въпреки че отговорността за предпазването от злоупотреби почти винаги пада върху него. В тази книга авторът прави опит да очертае някои от целите и необходимите мерки, общи за дейността и на двете страни. Тя изследва разнообразни финансови и организационни нарушения, целящи реалистично обяснение на тематиката.

Въпреки че аспектите на разследването на нарушения са разгледани в подробности, авторът цели да посочи по-скоро превантивни мерки, отколкото мерки за борба с възникнала вече корупция. За да се сведе до минимум рискът от злоупотреби, могат да се предприемат многобройни прости и икономични действия. В една редовно подлагана на одиторска проверка и добре управлявана организация, те вероятно вече са налице. Но много често ръководителите, а дори и одитори, не оценяват важността на тези мерки. Недоглеждането може да причини сериозни проблеми през периоди на промяна.

Намерението на автора не е да заема политическа позиция. Проблемите, свързани с корупцията, могат по-лесно от всички други да се прехвърлят през политическите граници, а всеки период на фундаментални промени и преустройство предава допълнителни изкушения и рискове.

* Използвани са извадки от книгата Jones, P. Combating Fraud and Corruption in the Public Sector. London, Chapman and Hall, 1993.

В исторически план много организации от публичния сектор са възникнали, за да задоволят търсенето на стоки и услуги, които пазарният механизъм не е успявал да осигури адекватно. Примерът от областта на отбраната е най-показателен за тази тенденция: наемниците са известни със своето непостоянство. Една от важните задачи при извършването на организационни промени е поддържането на ясно разграничение между задълженията на клиента от публичния сектор и другите страни по договора. Въпреки че тази тема е актуална за всички исторически периоди, в миналото тя е била много по-академична. В днешно време, с възлагането на все повече договори чрез конкурс, запазването на това разграничение е решаващ фактор за предотвратяване на корупцията. За разлика от частния предприемач, държавният служител не трябва да има възможност да възлага договори за голяма стойност въз основа на семейни или служебни връзки. Трябва да е ясно за всички, че служителят е извън подозрения за лично облагодетелстване дори ако едната от страните по договора е филиал на личната му фирма.

Изследванията на много от темите са направени, като се изхожда от професионалните възгледи на одитори, счетоводители и финансови експерти. Напоследък представителите на тези професии, особено одиторите, все по-често се сблъскват с проблемите, причинени от явлението „корупция“. След няколко десетилетия на очакване и надежди, че темата ще загуби своята актуалност, професионалните сдружения, особено тези на счетоводителите, започнаха да прилагат ново професионално ръководство и Парламентът бе принуден да признае ролята на одиторите. Влиянието на корупцията върху задачите на вътрешни и на външни одитори спадна значително. Това е характерно за вътрешните одитори, чиито задачи изискват в изразяваните от тях мнения да има все по-малко предизвикателства. Вътрешният одитор, който обикновено трябва да е полезен на ръководството, но и да запазва известна независимост, е по-склонен от своя външен аналог да се занимава с предотвратяване и разследване на корупцията, въпреки че по този начин той в никакъв случай не компенсира по-големите отговорности на ръководството.

Примерите в изданието имат съществено значение за разбирането на проблемите и техниките, очертани в изложението.

Ако описаните техники и процедури бъдат внедрени в практиката, одитори и ръководители биха могли да сведат до минимум пагубните прояви на корупцията както за себе си, така и за своите колеги и клиенти.